

مزد منطقه‌ای، مصداق محروم‌زایی بیشتر

بدبختی‌هایی که دیده نمی‌شوند



رضا اسدآبادی

یکی از دلایلی که موجب شده در سال‌های اخیر ایده «دستمزد منطقه‌ای» مطرح شده و بسیاری از کارفرمایان و مقامات دولتی نیز به اقتصادی است که «هزینه‌های زندگی در شهرستان‌ها با شهرهای بزرگ و به‌خصوص تهران تفاوت بسیاری دارد» و در نتیجه این ادعا، ایده تفکیک شهری و منطقه‌ای مزدها مطرح و بر آن تأکید می‌شود.

طرف کارفرمایی و دولت در عین ادعای تأمین عدالت‌مزدی، معتقدند که ایده مزد منطقه‌ای، انگیزه کارفرمایان در مناطق محروم و دور از مرکز برای استخدام نیروی کار را افزایش می‌دهد اما واقعیت این است که ایس‌اند‌اها زمانی در دست است که فرض اولیه این افراد مبنی بر اینکه هزینه‌های مردم در شهرستان‌ها بسیار کمتر از کلان‌شهرهاست، اثبات شود. به‌نظر می‌رسد علاوه بر اثبات این مدعا لازم است تا از لحاظ علمی و حقوقی نیز امکان تحقق این ایده مورد بحث قرار گیرد.

فاصله‌مزدی به دلیل فاصله هزینه‌ای منطقی نیست

یکی از مباحثی که بحث تفکیک خط فقر و خط هزینه‌ای منطقه‌ای را به چالش می‌کشد، فقدان وجود این بحث در قانون کار است. «گشودان‌منشی‌زاده»، کارشناس حوزه تعاون و کار در رابطه با این مسأله می‌گوید: بحث مزد منطقه‌ای و طبقه‌بندی مزد به دلیل تفاوت هزینه‌ها در قانون کار مطرح نیست. مثال افرادی که چنین ادعاهایی را مطرح می‌کنند مانند همان حکایت مشهور است که فردی به ملا نصرالدین گفت مرکز زمین کجاست و ملا به او پاسخ داد همین جایی که من ایستادم! این در دست نیست که ما بدون مبنای حقوقی و علمی حرف بزنیم.

منشی‌زاده با بیان اینکه «حداقل در منظر قانون کار نه خط فقر است و نه خط فقر مطلق، بلکه تأمین آب و ماندنانه حداقل‌های لازم برای گذران معاش و زندگی خانوار چهار نفره است»، ادامه داد: سبیدی که در قانون کار مطرح است شامل بسته گسترده‌ای از مسکن، بهداشت، آموزش، تأمین اجتماعی، سفر و خوراک و پوشاک سالم و آب و رومند است. این برای قانون کار اهمیت دارد که فرد حقوق بگیر اساساً در سختی زندگی نکند. این شرایط برای همه کارگران از کارگر ساده بدون تخصص در دورترین نقاط محروم کشور نیز صادق است.

این کارشناس مسائل حقوقی با بیان اینکه «طبقه‌بندی حقوق‌ها با قرار دادن قید قانونی و تغییر بندها و تبصره‌های قانون از نظر حقوقی بلامانع است»، افزود: با همه این احوال خط فقر و سبب معیشت در تهران تا اهدان

چندان متفاوت نیست. تقریباً به جز رقم مربوط به تأمین مسکن، باقی هزینه‌ها اگر بیشتر نباشد، کمتر نیست. مثلاً در مناطق دور افتاده هزینه‌های بهداشت و درمان با توجه به اینکه کمبودهای بیشتر است که می‌تواند هزینه بیشتری را به مردم تحمیل کند.

وی با تأکید بر اینکه «در این شرایط کارفرما وضعیت مناسبی دارد، دولت کسری بودجه بیشتری را تحمل می‌کند و کارگران نمی‌توانند وضعیت موجود را از نظر درآمدی و معیشتی ادامه دهند»، تصریح کرد: در این شرایط برای انجام تعهدات قانونی کارفرما و دولت نسبت به کارگران، دولت به جای ایجاد فشار بیشتر به گردن حمتکشان و نقض قوانین موضوعه کشور، اقدامات ساختاری برای حل مسائل ساختاری مانند فساد، ائتلاف منابع، خروج منابع از تولید و سایر اقدامات سیاسی و اجتماعی مرتبط را در پیش بگیرد و به‌امور دیگری که نهایتاً به زیان بخشی از جامعه است، دست نزنند.



نماینده سران در حوزه انتخاباتیبه من تنها ۵۲۰۰ درصد مردم از آب آشامیدنی و زیرساخت‌های مربوط به آب و فاضلاب بهره‌مندند که به معنای تحمیل هزینه‌های بیشتر به مردم این مناطق است

قانون اساسی اجازه تبعیض میان کارگران را نمی‌دهد

علاوه بر کارشناسان مربوط به حوزه مسائل کار و اقتصاددانان، فعالان کارگری مناطق حاشیه‌ای کشور نیز از وضعیت فاصله هزینه‌ای بین مناطق مرکزی و حاشیه‌ای خبر می‌دهند. «ناصر آغاجری» فعال کارگری که در مناطق جنوب کشور و پروژه‌های عسکویه فعال بوده و از نزدیک پیگیر مسائل صنفی و معیشتی کارگران مناطق دور از مراکز استان‌ها بوده است، با اشاره به ادعاهای معاونت رفاه وزارت کار درباره خط فقر ۴ میلیون تومانی، اظهار کرد: چنین ادعاهایی اصلاً صحت ندارد. می‌توانیم با اتکا به بحث وضعیت حمل و نقل و انتقال مایحتاج و کالاها ادعا کنیم که بسیاری از اقلام از جمله پوشاک برای کارگران مناطق حاشیه‌ای و محروم‌گران‌تر است. علت دیگر این است که در تهران نظرات‌های قیمتی و تعزیراتی دائمی

به‌رغم وجود ۹۶ درصد منابع زیرزمینی و روزمینی جهان در ایران، چه شرایطی در مناطق محروم کشور وجود دارد. وی با اشاره به اینکه «ملاک قرار دادن خط فقر برای سنجش وضعیت و نوع رسیدگی به مناطق محروم، دال بر سوءمدیریت مسئولین در این حوزه است»، افزود: در طول تاریخ ایران اجحافات زیادی به مردم و به‌خصوص مناطق محروم شده ولی اینها توجیه‌کننده کاستی‌های امروز نیست. در شرایطی قرار داریم که در حوزه انتخاباتی به تنها ۲۰ درصد مردم از آب آشامیدنی و زیرساخت‌های مربوط به آب و فاضلاب بهره‌مند هستند و این به معنای تحمیل هزینه‌های بیشتر نسبت به مراکز استان‌ها و پایتخت به مردم این مناطق است.

فاضلی با بیان اینکه «۷۵ درصد راه‌های روستایی در مناطق یادشده غیرقابل تردد است»، افزود: در چنین شرایطی با چنین امکانات زیرساختی، فشار معیشتی به حدی است که نباید سطح فقر و هزینه را با متر و معیار مناطق مرکزی و کلان‌شهرها سنجید چون قطعه‌های هزینه‌های بیشتری به مردم تحمیل می‌شود.

عضو کمیسیون بهداشت و درمان با بیان اینکه «بسیاری از هزینه‌ها در مناطق محروم؛ ننگه کارشناسان مربوطه پنهان است»، افزود: در طول چند دهه اخیر مردم این مناطق به خاطر انباشت تجربه فقر به وضعیت خویش قانع شدند ولی نباید تصور کرد عادت کردن به فقر و مصیبت قانع شدن، به معنای کم‌هزینه‌تر بودن نیست. وقتی راه‌ها فرسوده باشد و زیرساخت‌ها بین‌رفته و مناطق در اثر سیل یا خشکسالی آسیب دیده باشد، تمام این موارد به‌عنوان هزینه‌های استهلاک کل منطقه روی دوش تک‌تک افراد افتاده و به هزینه‌های پنهان ایشان اضافه می‌شود.

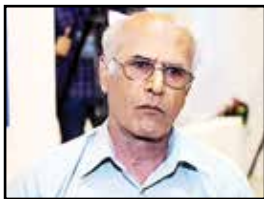
نماینده سران در مجلس با اشاره به مسأله بحران آب و انرژی و هزینه‌های مازاد آن بر دوش کارگران و مستمندان مناطق محروم و دور افتاده، تصریح کرد: وقتی به دلیل مسأله بحران انرژی و مصارف خاص این مناطق، قبض‌های گاز و برق چندصد هزار تومانی و گاه یک میلیون تومانی، آن هم برای گروه‌های فقیر و حمتکشان این مناطق می‌آید یا به دلیل فقدان زیرساخت‌ها و سیاست‌های درست مدیریتی منطقه با بحران خشکسالی مواجه است، قاعداً مشکلات معیشتی هزینه‌های جدیدی را به خانوار تحمیل می‌کند. مثلاً در مناطق فاقد آب اداره آب و فاضلاب برای هر خانوار تنها در ماه یک تانکر هزار و ۲۰۰ لیتری می‌تواند اختصاص دهد. این شرایط توسعه‌نیافته باعث می‌شود انواع هزینه‌های بهداشت و درمان مضاعف روی دوش خانوارها بیفتد و از آنجا که بسیاری از اجناس که قیمتشان با شهرها برابر است، یافت نمی‌شود، در کنار هزینه حمل و نقل کالا به مناطق و همچنین هزینه انتقال بیماران صعب‌العلاج به شهرهای بزرگ برای درمان، ده‌ها قلم هزینه اضافی را وارد سبد خانوار می‌کند.

منشی‌زاده: در مناطق دور افتاده هزینه‌های بهداشت و درمان با توجه به اینکه کمبودهای بیشتر است که می‌تواند هزینه بیشتری را به مردم تحمیل کند

مختلف مواجه هستیم، حاکی از یغرنج بودن وضعیت است و اتفاقاً کارگران در مناطق دور از پایتخت و شهرستان‌ها بیشتر به وضعیت خویش اعتراض دارند و این نشان از بندتر بودن وضعیت معیشتی در مناطق غیر مرکزی و غیر ثروتمند دارد.

مزد منطقه‌ای، موجب مهاجرت یا گرایش به قاچاق می‌شود

مسأله فقدان تفاوت هزینه‌ای عمده در شهر و روستا و مناطق محروم، امری است که مقامات و مسئولان منصنف نیز بر آن مهر تأیید می‌زنند البته نمایندگان و مقامات در این مناطق از زاویه دیگری نیز به این مسأله می‌پردازند و مسائلی مثل سطح توسعه و زیرساخت‌ها و سایر اقلام مثل حوادث و مصائب غیر مترقبه و پرتکرار را نیز در محاسبه سطح رفاه و خط فقر دخیل می‌کنند. در این زمینه «ملک فاضلی» نماینده سران در مجلس و عضو کمیسیون بهداشت و درمان گفت: به‌عنوان یک پزشک و مسئول منطقه‌ای، سال‌ها از نزدیک با مسائل مناطق محروم به‌ویژه حوزه انتخاباتی خود دست و پنجه نرم کرده و از نزدیک شاهد این امر هستم که



آغاجری: افزایش دستمزد نباید منطقه‌ای یا حتی بر مبنای تورم باشد، بلکه باید بر اساس قیمت‌های روز کالاها و ضروری و حداقل همین سبب معیشت تعیین شود

خط فقر روستا و شهر تفاوت خاصی نمی‌کند

فاضلی با مطرح کردن بحث خشکسالی و نسبت درآمد مردم با آنها اضافه کرد: آبادترین و زیباترین منطقه استان سیستان و بلوچستان همین منطقه سراوان بوده که اکنون به‌علت بحران آب بدترین شاخص‌های توسعه اقتصادی را دارد. در این شرایط خط فقر روستا و شهر تفاوت خاصی نمی‌کند.

ما در شرایطی هستیم که در سرما وزارت نفت هیچ سوبسیدی به وزارت نیرو بابت عدم تأمین گاز نمی‌دهد و در نتیجه در سرمای زمستانی با افزایش مصرف وسایل گرمایش برقی، قبض‌های برق میلیونی برای صدها خانوار می‌آید که از عهده پرداخت آن بر نمی‌آیند. از طرفی در بحث زیرساخت آبی، ما در دهه‌های گذشته به‌طور متوسط نزدیک به ۱۰۰ میلی‌لیتر بارندگی داشتیم که این رقم به ۲۰ میلی‌لیتر رسیده است. این امر هزینه‌های آبیاری، باغداری، کار و صنعت را در منطقه سراوان تحمیل کرده و عملاً همه چیز را به تعطیلی کشانده است. اگر تا دو سال آینده مسأله آب این منطقه حل نشود، ۲۰۰ هزار نفر حداقل از این منطقه مهاجرت اجباری خواهند کرد. این در حالی است که سران بیشترین تجارت مرزی را با پاکستان دارد و دارای ظرفیت عظیمی برای رونق تولید و تجارت است اما هیچ سرمایه‌گذاری به دلیل هزینه بالای فعالیت و فقدان زیرساخت توسعه و بحران امنیت آب در این منطقه انجام نمی‌شود.

وی در پایان با اشاره به بحث انتقال و خروج ثروت از مناطق محرومی مانند سراوان گفت: وضعیت به شکلی است که ۹۰ درصد درآمدها در بعضی از فصول به شهرهای بزرگ‌تر دارای منطقه ویژه آزاد تجاری برده می‌شود و هزینه‌های بالای افراد در برابر درآمد و دستمزد اندک موجب مهاجرت کار و سرمایه و همچنین گرایش به قاچاق شده است لذا باید نگاه توسعه‌ای مقامات مختلف در این زمینه به مناطق محروم اصلاح شود و در کد دقیقی از بحث هزینه و درآمد مناطق دور از مرکز داشت زیرا در این مناطق هزینه‌ها بیشتر و درآمدها به نسبت سایر نقاط کمتر هستند.

